

SELJADALSNÁMA - EFNISTAKA

Drög að tillögu að matsáætlun

27.07.2020

SKÝRSLA – UPPLÝSINGABLAÐ

SKJALALYKILL

1831-103-MAT-001-V01

SKÝRSLUNÚMÉR / SÍÐUFJÖLDI

01 / 25

VERKEFNISSTJÓRI / FULLTRÚI VERKKAUPA

Jóhanna Björg Hansen

VERKEFNISSTJÓRI EFLA

Snævarr Örn Georgsson

LYKILORÐ

Seljadalsnáma, efnistaka, mat á umhverfisáhrifum, matsáætlun, Mosfellsbær, umhverfismat, náma

STAÐA SKÝRSLU

- ☐ Drög
☒ Drög til yfirlustrar
☐ Lokið

DREIFING

- ☒ Opin
☐ Dreifing með leyfi verkkaupa
☐ Trúnaðarmál

TITILL SKÝRSLU

Seljadalsnáma – efnistaka
Drög að tillögu að matsáætlun

VERKHEITI

MÁU Seljadalsnáma

VERKKAUPI

Mosfellsbær

HÖFUNDUR

Anna Rut Arnardóttir
Snævarr Örn Georgsson

ÚTDRÁTTUR

Mosfellsbær áformar að bjóða út efnistöku á allt að 230.000 m³ af efni á um 2 ha landsvæði í Seljadal. Tilgangur framkvæmdarinnar er að afla jarðefnis og fyrsta flokks steinefnis fyrir malbik á höfuðborgarsvæðinu. Framkvæmdin er matsskyld samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000. Skýrsla þessi er drög að tillögu að matsáætlun. Hún markar upphafið að matsferlinu. Í skýrslunni er gerð grein fyrir fyrirhugaðri framkvæmd, þeim valkostum sem til greina koma, umhverfispáttum sem taldir eru geta orðið fyrir áhrifum og hvernig framkvæmdaraðili hyggst standa að mati á umhverfisáhrifum. Öllum er frjálst að gera athugasemd við drögin. Athugasemdafrestur er frá 31. júlí til og með 14. ágúst 2020

ÚTGÁFUSAGA

NR.	HÖFUNDUR	DAGS.	RÝNT	DAGS.	SAMÞYKKT	DAGS.
01	Snævarr Örn Georgsson	17.03.20	Jón Ágúst Jónsson	23.03.20	Snævarr Örn Georgsson	23.03.20

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	8
1.1	Almennt	8
1.2	Mat á umhverfisáhrifum	9
1.2.1	Matskylda framkvæmdar	9
1.2.2	Umsjón með mati á umhverfisáhrifum	9
1.2.3	Tillaga að matsáætlun	10
1.2.4	Yfirlit yfir matsferlið	10
1.2.5	Tímaáætlanir framkvæmdar og matsferlis	10
2	FRAMKVÆMDALÝSING	11
2.1	Tilgangur og markmið	11
2.2	Framkvæmd	11
2.2.1	Akstur efnis og aðkoma	13
2.3	Valkostir	13
2.3.1	Aðalvalkostur	13
2.3.2	Aðrir valkostir	13
2.3.3	Núllkostur	14
3	FRAMKVÆMDASVÆÐI OG SKIPULAGSÁÆTLANIR	15
3.1	Staðsetning og staðhættir	15
3.2	Fyrirliggjandi skipulagsáætlanir	15
3.2.1	Svæðisskipulag	15
3.2.2	Aðalskipulag	16
3.2.3	Deiliskipulag	16
3.3	Eignarhald	16
3.4	Leyfi sem framkvæmdin er háð	16
4	MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM	18
4.1	Tilgangur mats á umhverfisáhrifum	18
4.2	Framkvæmdaþættir sem hafa áhrif á umhverfið	18
4.2.1	Jarðrask af völdum efnistöku	18
4.2.2	Verkþættir á framkvæmdatíma og umferð á rekstrartíma	19
4.3	Afmörkun áhrifasvæðis framkvæmdar	19
4.4	Umhverfisþættir sem fjallað verður um í frummatsskýrslu	19
4.4.1	Almennt	19
4.4.2	Gróður	20
4.4.3	Fuglalíf	20
4.4.4	Jarðmyndanir	20
4.4.5	Landslag og ásynd	20
4.4.6	Útivist	21
4.4.7	Fornleifar	21
4.4.8	Loftgæði	21
4.4.9	Hljóðvist	22
5	KYNNING OG SAMRÁÐ	23

5.1	Kynning á drögum að tillögu að matsáætlun _____	23
5.2	Kynning á tillögu að matsáætlun _____	23
5.3	Kynning á frummatsskýrslu _____	23
6	HEIMILDASKRÁ _____	25

MYNDASKRÁ

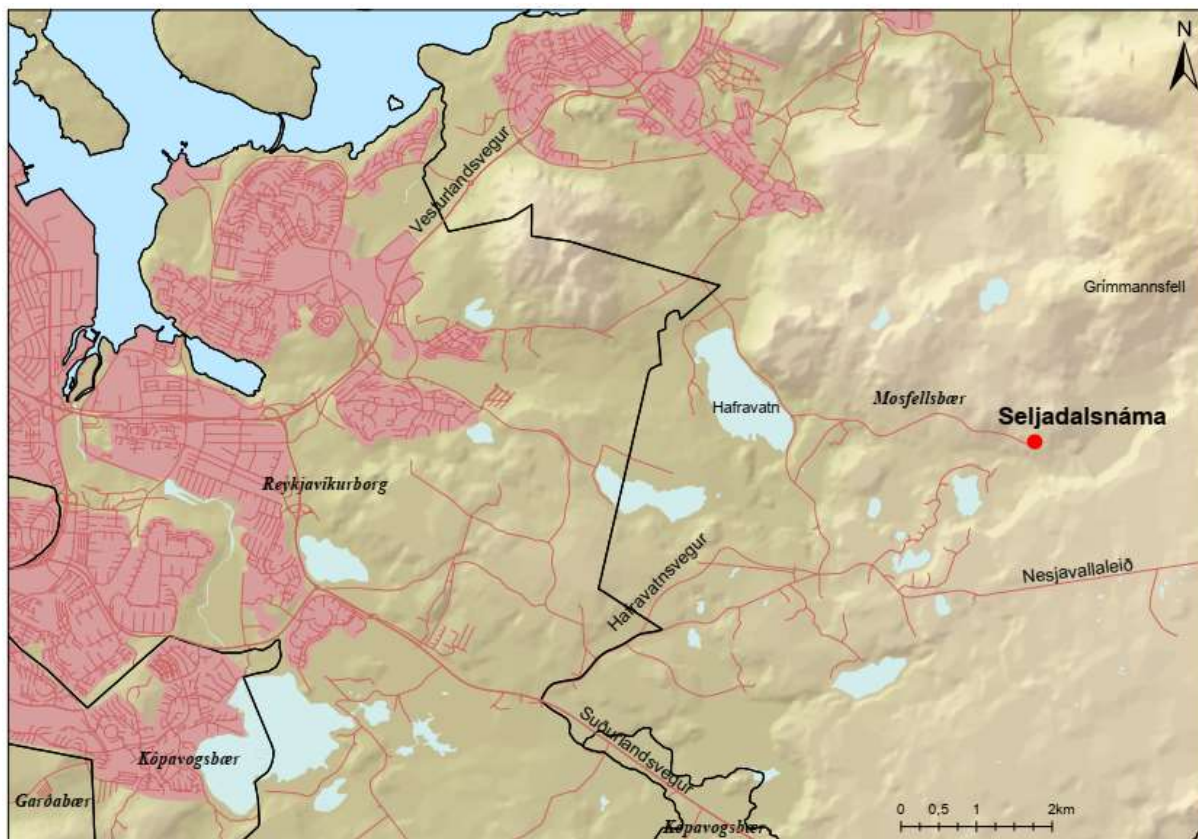
MYND 1.1	Afstöðumynd sem sýnir staðsetningu Seljadalsnámu merкта með rauðum punkti. _____	9
MYND 1.2	Ferli mats á umhverfisáhrifum skv. lögum nr. 106/2000. _____	10
MYND 2.1	Yfirlitsmynd af Seljadalsnámu sem sýnir útlínur efnistökusvæðisins á gildandi aðalskipulagi (rauð brotalína), útlínur áður raskaðs svæðis (blá brotalína), útlínur svæðis sem var fjallað um í umhverfismati 2014 (blá lína) og útlínur þess efnistökusvæðis sem er til skoðunar í þessu umhverfismati (gul lína). _____	12
MYND 2.2	Loftmynd af Seljadalsnámu í júní 2020. Búið er að loka og ganga frá eftir fyrri efnistöku. Fyrirhugað efnistökusvæði er hægra megin við eldra efnistökusvæði. _____	13
MYND 3.1	Hluti úr sveitarfélagsuppdrætti aðalskipulags sveitarfélagsins Mosfellsbæjar 2011- 2030. Seljadalsnáma er sýnd með ljósbrúnum lit og merkt 512-N hægra megin við miðja mynd. _____	16

1 INNGANGUR

1.1 Almennt

Í þessari skýrslu eru sett fram drög að tillögu að matsáætlun vegna mats á umhverfisáhrifum fyrir áframhaldandi efnistöku úr Seljadalsnámu. Náman er staðsett í Seljadal sem liggur austan Hafravatns í Mosfellsbæ. Efni hefur verið unnið í Seljadal frá árinu 1986 en samningur um efnistöku var fyrst undirritaður þann 9. október 1985 milli Mosfellsbæjar og Reykjavíkurborgar (Malbikunarstöð Reykjavíkurborgar og Grjótnám Reykjavíkurborgar) með gildistíma til 30 ára. Í árslok 1996 sameinuðust Malbikunarstöð Reykjavíkurborgar og Grjótnáma Reykjavíkurborgar í eitt hlutafélag, þ.e. Malbikunarstöðina Höfða hf. og varð fyrirtækið aðili að samningnum í stað Reykjavíkurborgar.

Árið 1986 var lagður vegur að námusvæðinu með bundnu slitlagi og um haustið var fyrst unnið berg úr námunni. Frá árinu 1986 til ársloka 2011 voru að meðaltali möluð tæp 35.000 tonn á ári. Árið 2014 var Malbikunarstöðinni Höfða veitt framkvæmdaleyfi fyrir áframhaldandi vinnslu að hámarki 60 þúsund m³ eftir mat á umhverfisáhrifum sem að lauk með álit Skipulagsstofnunar þann 1. október 2014. Nýtt umhverfismat mun að miklu leyti byggja á gögnum og rannsóknum úr matinu frá 2014 [1]. Sú vinnsla stóð til 2018 en ekkert efni hefur verið unnið úr námunni síðan þá. Flatarmál efnistökusvæðis sem þegar hefur verið raskað og gengið frá er um 6 ha. Nú er áætlað að vinna að hámarki 230 þúsund m³ út samningstímann á um 2 ha svæði og ganga að lokum frá námunni í samræmi við fyrri frágang.

MYND 1.1 Afstöðumynd sem sýnir staðsetningu Seljadalsnámu merкта með rauðum punkti.

1.2 Mat á umhverfisáhrifum

1.2.1 Matskylda framkvæmdar

Matið er unnið samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og reglugerð um mat á umhverfisáhrifum nr. 660/2015. Um er að ræða viðbót við núverandi efnistöku á svæðinu sem nemur meira magni en 150.000 m³ og er á svæði sem er stærra en 5 ha. Samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum fellur framkvæmdin því undir flokk A, þ.e. framkvæmd sem ávallt er háð umhverfismati, með vísan til töluliða tl. 2.01 og tl. 13.01 í 1. viðauka laganna.

1.2.2 Umsjón með mati á umhverfisáhrifum

Framkvæmdaaðili umhverfismatsins er Mosfellsbær sem mun síðar bjóða út reksturinn á efnistökusvæðinu. Mosfellsbær er jafnframt landeigandi efnistökusvæðisins. Umsjón með matsvinnu er í höndum EFLU verkfræðistofu. Verkefnastjórn matsvinnunnar annast Jón Ágúst Jónsson fyrir hönd EFLU verkfræðistofu og Jóhanna Björg Hansen fyrir hönd Mosfellsbæjar.

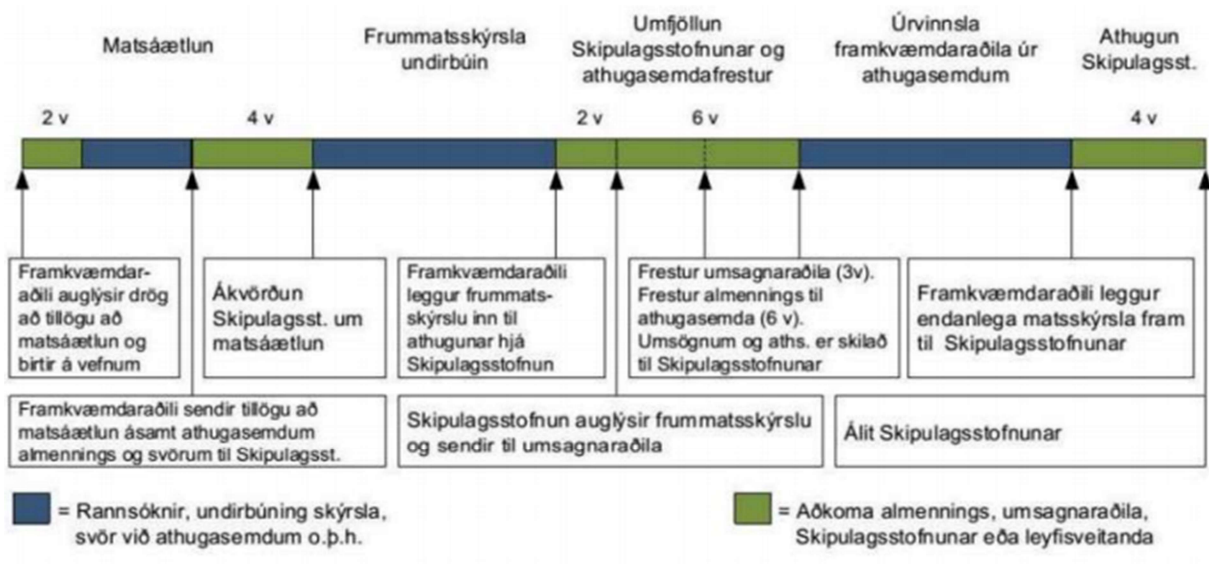
1.2.3 Tillaga að matsáætlun

Tillaga að matsáætlun er verkáætlun fyrir fyrirhugað mat á umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar. Í tillögu að matsáætlun er gerð grein fyrir framkvæmdinni, framkvæmda- og áhrifasvæði hennar ásamt þeim þáttum umhverfisins sem taldir eru geta orðið fyrir áhrifum. Í matsáætlun er því jafnframt lýst hvernig staðið verður að rannsóknum og mati á áhrifum.

Samkvæmt 16. gr. reglugerðar um mat á umhverfisáhrifum skal framkvæmdaaðili leita samráðs eins snemma og kostur er og kynna umsagnaraðilum og almenningi tillögu að matsáætlun.

1.2.4 Yfirlit yfir matsferlið

Aðferðin sem beitt er við mat á umhverfisáhrifum er í samræmi við lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og reglugerð nr. 660/2015. Mynd 1.2 sýnir yfirlit yfir matsferlið. Nánari upplýsingar um matsferlið má finna á vef Skipulagsstofnunar, www.skipulag.is.

MYND 1.2 Ferli mats á umhverfisáhrifum skv. lögum nr. 106/2000.

1.2.5 Tímaáætlanir framkvæmdar og matsferlis

Áætlað er að senda tillögu að matsáætlun til Skipulagsstofnunar sumarið 2020. Stefnt er að því að frummatsskýrsla sé send inn til meðferðar Skipulagsstofnunar seinna um haustið og að álit Skipulagsstofnunar á matsskýrslu geti legið fyrir í desember.

2 FRAMKVÆMDALÝSING

2.1 Tilgangur og markmið

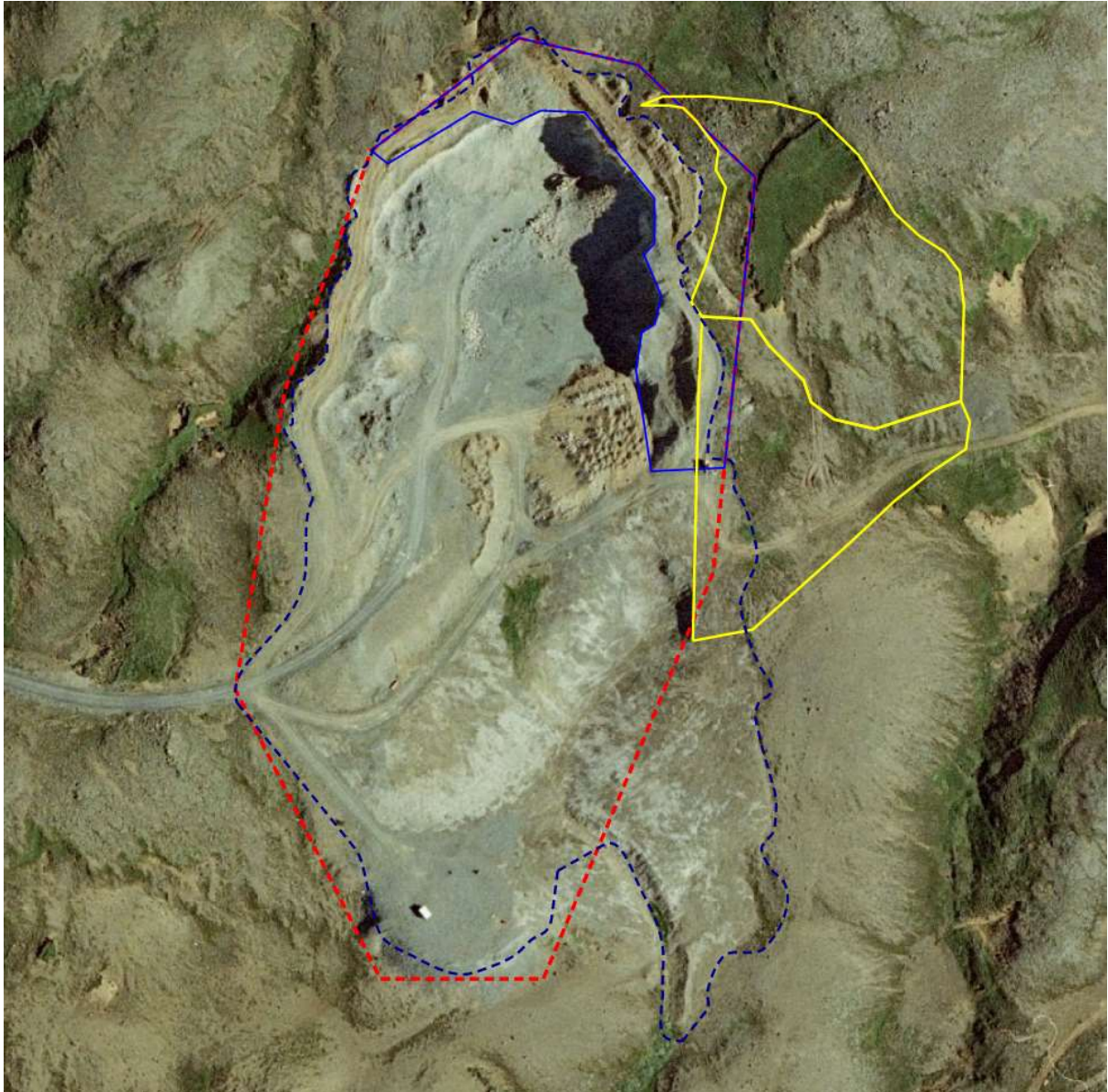
Tilgangur framkvæmdarinnar er að afla jarðefnis og fyrsta flokks steinefnis fyrir malbik á höfuðborgarsvæðinu. Efnið sem unnið er í námunni er þóleiít basalt sem er mjög frostþolin og slitsterk berggerð í 1. flokki og kornalögun ágæt með réttum vinnsluaðferðum. Mikilvægt er að hafa aðgang að slíku gæðaeefni úr efnistökusvæði nærri höfuðborgarsvæðinu, bæði vegna mikils kostnaðar við efnisflutninga um langar vegalengdir og mengunarsjónarmiða. Því er ætlunin að vinna allt að 230.000 m³ af efni úr námunni. Ekki hefur tekist að finna sambærilegt gæðaeefni í vinnanlegu magni í nágrenni höfuðborgarsvæðisins.

2.2 Framkvæmd

Fyrrum námusvæði er um 6 ha að flatarmáli. Gert er ráð fyrir að vinnslusvæðið sem unnið verði á næstu árin sé rúmlega 1,7 ha til viðbótar við eldra námusvæði. Það svæði sem lagt er fram til skoðunar í mati á umhverfisáhrifum til áframhaldandi efnisvinnslu, ásamt því svæði sem þegar hefur verið unnið á, er afmarkað á mynd 2.1.

Efnisvinnslan felst í borunum og sprengingum í föstu bergi, ámokstri og akstri efnis frá námu til Reykjavíkur. Vinnslunni fylgir ofanýting á lausu efni sem notað er við landmótun og frágang á svæðinu.

Í frummatsskýrslunni verður sett fram áætlun um vinnslu í námunni þar sem fjallað verður um afmörkun, vinnslutíma, vinnslutilhögun, aðstöðu verktaka og frágangsáætlun.

MYND 2.1 Yfirlitsmynd af Seljadalsnámu sem sýnir útlínur efnistökusvæðisins á gildandi aðalskipulagi (rauð brotalína), útlínur áður raskaðs svæðis (blá brotalína), útlínur svæðis sem var fjallað um í umhverfismati 2014 (blá lína) og útlínur þess efnistökusvæðis sem er til skoðunar í þessu umhverfismati (gul lína).

MYND 2.2 Loftmynd af Seljadalsnámu í júní 2020. Búið er að loka og ganga frá eftir fyrri efnistöku. Fyrirhugað efnistökusvæði er hægra megin við eldra efnistökusvæði. Mynd: EFLA, júní 2020.

2.2.1 Akstur efnis og aðkoma

Aðkoma að námunni er um aðkomuveg frá Hafravatnsvegi (nr. 431) við Seljadalsá skammt sunnan við Hafravatn. Hafravatnsvegur tengist svo inn á Nesjavallaleið (nr. 435) til móts við Dalland og Nesjavallaleið tengist svo Suðurlandsvegi (nr. 1) við Hólmsá. Má leiða líkur að því að mikill meirihluta efnisflutninga frá námunni muni fara til vesturs á Höfuðborgarsvæðið.

2.3 Valkostir

2.3.1 Aðalvalkostur

Aðalvalkostur felur í sér að hefja að nýju efnistöku á svæði austan við eldra efnistökusvæði. Alls er fyrirhugað að vinna 230.000 m³ af gæðaeefni í malbik af tæplega 2 ha svæði. Útlínur þessa svæðis má sjá á mynd 2.1. Gert er ráð fyrir að starfsemin verði unnin á sambærilegan hátt og áður og að frágangur svæðisins verði í samræmi við þann frágang sem áður hefur verið ráðist í vegna fyrri efnistöku.

2.3.2 Aðrir valkostir

Ekki er gert ráð fyrir öðrum valkostum. Ekki er vitað til þess að efnisnáma af slíkum gæðum sé að finna á öðrum jafn aðgengilegum stað nálægt höfuðborgarsvæðinu. Allir innviðir eru til staðar og svæðinu hefur áður verið raskað. Ekki er neinn ávinningur af því að vinna minna efnismagn, það myndi ekki hlífa neinum náttúruminum og óvíst að það sé hagkvæmt að opna námuna að nýju fyrir minna efnismagn.

2.3.3 Núllkostur

Núllkostur er að opna ekki námuna að nýju. Búið er að ganga frá eftir eldri efnistöku og því þarf ekki að ráðast í neinar framkvæmdir við frágang.

Með áframhaldandi vinnslu efnis úr Seljadalsnámu er komið í veg fyrir að hefja þurfi efnistöku á nýjum stað. Stuðlað er að því að tryggja efni á sanngjörnu verði sem unnið er úr námu með tilskilin leyfi þar sem efnistöku er hagað á þann hátt að sem minnst áhrif verði á umhverfið. Með vinnslu efnis úr Seljadal er stuðlað að því að tryggja steinefni í malbik sem er fyrsta flokks m.t.t. notkunar í bundin slitlög þar sem leyfð er notkun nagladekkja, hvort heldur sem litið er til slitþols eða styrks. Steinefni af sambærilegum gæðum finnst víða á Íslandi en þá mun lengra frá höfuðborgarsvæðinu sem þýðir að sækja þarf efnið töluvert lengra með tilheyrandi kostnaði og umhverfisáhrifum. Stöðvun efnistöku úr Seljadalsnámu mun leiða til frekari efnistöku úr öðrum námum, styttingar á endingartíma annarra náma og námuvinnslu á nýjum stöðum sem og stærra kolefnisspors vegna aukins aksturs flutningabíla með tilheyrandi sliti vega og aukinnar almennrar umferðar. Ef ekki verður af fyrirhugaðri framkvæmd þarf að finna annan efnistökustað sem getur annað eftirspurn eftir efni í nágrenni námunnar. Þyrfti því, að öllum líkindum, að finna stað sem ekki hefur áður verið nýttur undir sambærilega starfsemi til þess að nýta og koma upp aðstöðu fyrir efnistöku og vinnslu. Er mikilvægt að sá staður yrði í nágrenni helstu samgönguæða inn á höfuðborgarsvæðið.

3 FRAMKVÆMDASVÆÐI OG SKIPULAGSÁÆTLANIR

3.1 Staðsetning og staðhættir

Efnisvinnslusvæðið er í sveitarfélaginu Mosfellsbæ. Seljadalur er dalur sem liggur frá norðaustri til suðvesturs, austan Hafravatns. Dalbotninn liggur upp að Grímansfelli, en að vestan lokast dalurinn að mestu af Búrfelli. Seljadalsá kemur upp í drögum í dalbotninum og rennur síðan eftir Seljadal til vesturs í Hafravatn. Dalurinn er þröngur að neðanverðu, en í miðjum dalnum rísa tveir hólar yfir umhverfi sitt, Hulduhóll og Kambhóll. Á bak við hólana breikkar dalurinn nokkuð og sveigir til norðurs. Að sunnan er dalurinn afmarkaður af þverhníptum brúnum, 20-30 m háum, en að norðan eru gróðurlitlar hlíðar Grímansfells. Sunnan og vestan dalsins eru nokkrar tjarnir, Silungatjörn og Krókatjörn þeirra stærstar, og umhverfis þær nokkur frístundahús.

Námusvæðið er í um 200 m.y.s. í hlíðum Grímansfells sem tilheyrir Esjufjalllendinu hinu forna sem ísaldajöklarnir hafa ekki náð að jafna út. Fellið er frá Matuyama segulskeiði eða um 2,5 – 0,8 milljón ára. Efnið sem unnið er úr námunni er þóleiít basalt frá sama tíma og hefur það ásynd kubbabergs og stuðlabergs.

3.2 Fyrirliggjandi skipulagsáætlanir

3.2.1 Svæðisskipulag

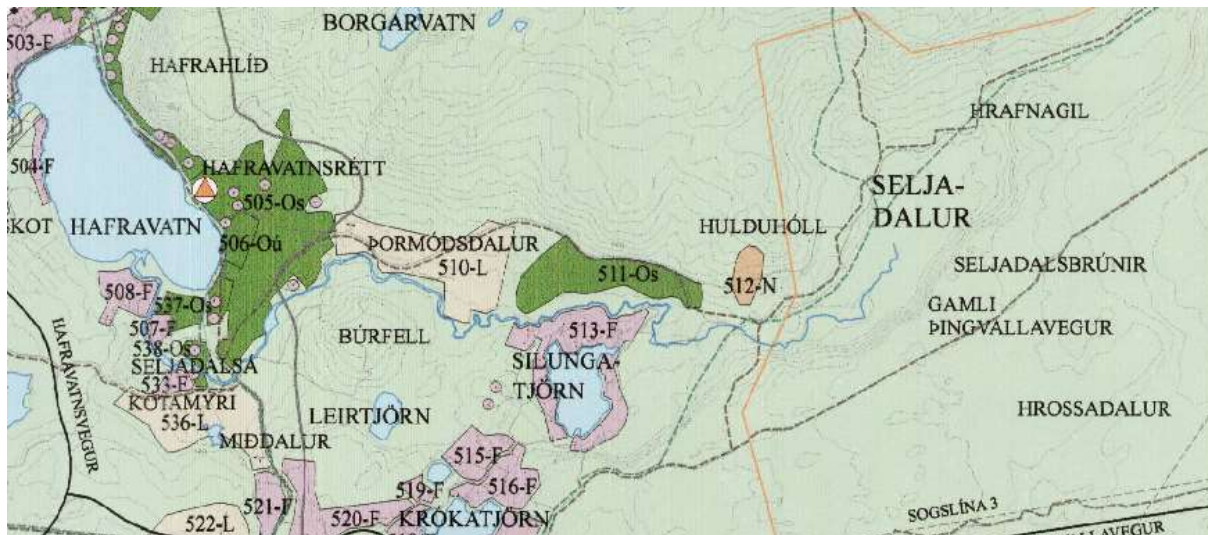
Í gildi er svæðisskipulag höfuðborgarsvæðisins 2015-2040 en það er samvinnuverkefni sjö sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu. Svæðisskipulagið tók gildi þann 14. Júlí 2015 þegar auglýsing um staðfestingu þess var birt í B-deild Stjórnartíðinda. Ekki kemur fram nein stefna sveitarfélaganna um efnistökusvæði eða efnisvinnslu.

3.2.2 Aðalskipulag

Aðalskipulag sveitarfélagsins Mosfellsbæjar 2011-2030 var staðfest af umhverfisráðherra þann 19. september 2013. Efnistökusvæðið í Seljadal er eina efnistökusvæðið á aðalskipulagi sveitarfélagsins og í greinargerð aðalskipulagsáætlunarinnar (kafla 4.9) segir m.a. [2]:

„Á uppdráttum aðalskipulags er einungis það svæði í Seljadal sem þegar hefur verið raskað með efnistöku auðkennt sem efnistökusvæði (um 6 ha). Framhald efnistöku eins og stefnt er að, felur í sér að svæðið muni stækka út fyrir þau mörk. En þar sem ekki er unnt setja fram nýja afmörkun svæðisins fyrr en að loknum frekari jarðfræðirannsóknnum og umhverfismati, er gengið út frá því að þegar þær niðurstöður liggja fyrir verði gerð tillaga að breytingu á aðalskipulagi sem feli í sér stækkun þess.“

Í töflu 3.5.1. í sömu greinargerð kemur fram að heiti námunnar sé Seljadalur, Stórhóll og landeigandi sé Mosfellsbær. Þar fari fram grjótnám á vegum Malbikunarstöðvarinnar og árlega hafi verið tekið 10-11.000 m³. Staða námunnar er sögð „Í notkun, án framkv.leyfis, svæðið afgirt og læst. Frágangur í lagi“. Staðsetning Seljadalsnámu (merkt 512-N) á uppdrætti aðalskipulags er sýnd á mynd 3.1.

MYND 3.1 Hluti úr sveitarfélagsuppdrætti aðalskipulags sveitarfélagsins Mosfellsbæjar 2011- 2030. Seljadalsnáma er sýnd með ljósbrúnum lit og merkt 512-N hægra megin við miðja mynd.

3.2.3 Deiliskipulag

Ekkert deiliskipulag er til fyrir umrætt svæði.

3.3 Eignarhald

Seljadalsnáma er í eigu sveitarfélagsins Mosfellsbæjar.

3.4 Leyfi sem framkvæmdin er háð

Framkvæmdin er háð eftirfarandi leyfum:

Sveitarfélagið Mosfellsbær: Efnistaka er háð framkvæmdaleyfi sveitarfélagsins skv. 13. og 14. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og reglugerð nr. 772/2012 um framkvæmdaleyfi.

Heilbrigðiseftirlit Kjörsarsvæðis: Starfsleyfi annars vegar vegna starfseminnar (vinnslu jarðefna) og hins vegar vegna uppsetningar kaffiaðstöðu fyrir starfsmenn skv. reglugerð nr. 785/1999 um starfsleyfi fyrir atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun.

Minjastofnun Íslands: Finnist fornminjar við framkvæmdina eða verði nauðsynlegt að raska fornminjum á svæðinu þarf til samþykki Mínjastofnunar Íslands skv. 21. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012.

4 MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

4.1 Tilgangur mats á umhverfisáhrifum

Mat á umhverfisáhrifum er ferli þar sem á kerfisbundinn hátt eru metin þau áhrif sem framkvæmd kann að hafa á umhverfið, áður en tekin er ákvörðun um hvort umrædd framkvæmd skuli leyfð. Mat á umhverfisáhrifum er unnið í samræmi við lög nr. 106/2000 og er matinu ætlað að tryggja að umhverfisáhrif framkvæmda séu innan ásættanlegra marka. Markmið laganna eru:

- a. að tryggja að áður en leyfi er veitt fyrir framkvæmd, sem kann vegna staðsetningar, starfsemi sem henni fylgir, eðlis eða umfangs að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif, hafi farið fram mat á umhverfisáhrifum viðkomandi framkvæmdar,
- a. að draga eins og kostur er úr neikvæðum umhverfisáhrifum framkvæmdar,
- b. að stuðla að samvinnu þeirra aðila sem hafa hagsmuna að gæta eða láta sig málið varða vegna framkvæmda sem falla undir ákvæði laganna,
- c. að kynna fyrir almenningi umhverfisáhrif framkvæmda sem falla undir ákvæði laganna og mótvægisáðgerðir vegna þeirra og gefa almenningi kost á að koma að athugasemdum og upplýsingum áður en álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar liggur fyrir.

4.2 Framkvæmdaþættir sem hafa áhrif á umhverfið

Hér verður fjallað lauslega um helstu þætti framkvæmdarinnar sem geta valdið umhverfisáhrifum.

4.2.1 Jarðrask af völdum efnistöku

Beint rask verður á því svæði sem fyrirhugað er að nýta til efnisstöku. Þar mun gróður, jarðlög og búsvæði fugla verða fyrir varanlegu raski. Við efnisnám breytist ásjón svæðisins til frambúðar.

4.2.2 Verkpættir á framkvæmdatíma og umferð á rekstrartíma

Á rekstrartíma er notast við tækjabúnað og vinnuvélar við efnisvinnslu. Að auki getur umferð samhliða starfseminni falið í sér áhrif á loftgæði og hljóðvist.

4.3 Afmörkun áhrifasvæðis framkvæmdar

Áhrifasvæði framkvæmdarinnar er það svæði sem ætla má að áhrifa af völdum framkvæmdarinnar gæti, bæði á framkvæmdatíma og á rekstrartíma:

- Bein áhrif á umhverfið: Við afmörkun áhrifasvæðis vegna beinna áhrifa af völdum jarðraskis á gróðurfar og jarðmyndanir er miðað við 50 metra svæði út fyrir afmarkað framkvæmdasvæði.
- Áhrif á landslag/sjónræna þætti og áhrif á framkvæmdatíma: Áhrifa gætir út fyrir hið beina áhrifasvæðið. Annars vegar er um að ræða áhrif frá umferð til og frá námu og hins vegar sjónræn áhrif, en efnistökusvæðið er sýnilegt af svæði sem er stærra heldur en beina áhrifasvæðið. Í frummatsskýrslu verður lagt mat á þetta áhrifasvæði.

4.4 Umhverfispættir sem fjallað verður um í frummatsskýrslu

4.4.1 Almennt

Við mat á umhverfisáhrifum er stuðst við lög um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 og reglugerð um mat á umhverfisáhrifum nr. 660/2015. Einnig er stuðst við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar, annars vegar um mat á umhverfisáhrifum [3] og hins vegar um flokkun umhverfispátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa [4]. Við mat á vægi áhrifa á einstaka umhverfispætti er litið til viðmiða s.s. stefnumörkun stjórnvalda, lög og reglugerðir og alþjóðasamninga.

Ein af megináherslum við gerð matsáætlunar er að greina hvaða umhverfispættir eru líklegir til að verða fyrir umtalsverðum umhverfisáhrifum og hverjir ekki. Þeir þættir sem eru taldir verða fyrir umtalsverðum umhverfisáhrifum eru svo metnir nánar og niðurstöður þess mats birtar í frummatsskýrslu. Mat á áhrifum efnistöku á þessum stað hefur þegar farið fram. Við ákvörðun um hvaða þætti er talin ástæða til að athuga voru fyrrnefnd gögn skoðuð ásamt því að tekið var mið af kröfum í lögum og reglugerðum.

Þeir þættir sem taldir eru geta orðið fyrir umtalsverðum umhverfisáhrifum eru eftirfarandi:

- Gróður
- Fuglalíf
- Jarðmyndanir
- Landslag og áskýnd
- Útivist
- Fornleifar
- Loftgæði
- Hljóðvist

Fjallað er nánar um þessa þætti í köflum 4.4.2 til 4.4.9.

4.4.2 Gróður

Sjálfst námusvæðið er staðsett í um 200 m.y.s. í hlíðum Grímansfells. Bergið sem sóst er eftir birtist á yfirborði sem berangurslegir hólar og ásar sem eru að hluta mosavaxnir melar en einnig er lítið eitt af harðgerðum blómjurtum. Á milli hólanna eru grasi vaxnar lægðir og drög og er þar að finna algengar íslenskar jurtir. Berjalyng finnst á svæðinu, krækiberjalyng vex utan í og á hólunum, en bláberjalyng í lægðum á milli þeirra.

Í heildina séð einkennist gróðurfar svæðisins sem til skoðunar er því af melum, gras- og lyngmóa. Engin votlendi eða sérstök vistkerfi eru innan svæðisins, gróðurfar er hið sama og á aðliggjandi svæðum. Því er ekki talin hætta á því að efnisvinnslnunni fylgi umtalsverð áhrif á gróðurfar, fugla eða annað dýralíf. Af þessum sökum verður ekki gerð sérstök úttekt á gróðurfari en umfjöllun byggð á fyrirliggjandi gögnum, t.d. vistgerðarkorti Náttúrufræðistofnunar Íslands og fyrra umhverfismati. Í frummatsskýrslu verður lögð fram frágangsaætlun og greint frá því hvernig staðið verður að endurheimt gróðurs á svæðinu.

4.4.3 Fuglalíf

Svæðið sem til stendur að raska er tiltölulega lítið, innan við 2 ha. Svæðið er berangurslegt og einsleitt og ekki ert gert ráð fyrir miklu eða fjölbreyttu fuglalífi. Af þessum sökum verður ekki gerð sérstök úttekt á fuglalífi en umfjöllun byggð á fyrirliggjandi gögnum, t.d. vistgerðarkorti Náttúrufræðistofnunar Íslands og umhverfismati suðvesturlína, en þar var gerð fuglaathugun á sambærilegu landsvæði litlu sunnar.

4.4.4 Jarðmyndanir

Jarðfræði námunnar er vel þekkt eftir áratugi af efnistöku. Einnig hafa jarðfræðingar Eflu verkfræðistofu nýlega gert jarðkönnun á námunni þegar verið var að staðfesta fýsileika áframhaldandi efnistöku úr námunni. Gerð verður grein fyrir niðurstöðum þessarar jarðkönnunar og jarðfræði námunnar í frummatsskýrslu.

4.4.5 Landslag og ásynd

Í frummatsskýrslu verður fjallað um sjónræn áhrif framkvæmdarinnar og áhrif á einkenni landslags. Megináhersla verður á ásynd frá nærliggjandi frístundabyggð og stöðum þar sem útivistarfolk á leið um svæðið. Hugsanleg áhrif námunnar á gildi landslags og sjónræna þætti verða metin.

Áhrifa af efnistökunni gætir nú þegar en gerð verður grein fyrir viðbótaráhrifum af vinnslu næstu árin og reynt að gera grein fyrir því á myndrænan hátt hvernig svæðið mun líta út að frágangi loknum. Ekki stendur þó til að útbúa líkanmyndir í þrívídd heldur eingöngu einfaldar skýringarmyndir, enda lítt áberandi viðbót við áður raskað svæði. Til eru myndir sem sýna hvernig opin náma lítur út á þessum stað og jafnframt eru til myndir af sömu námu eftir að frágangi á henni lauk. Það ætti að gefa góða

hugmynd um ásýnd efnistökkunnar og áhrif á landslag, bæði á rekstrartíma námunnar og að frágangi loknum.

4.4.6 Útivist

Hugsanleg áhrif á útivist eru að mestu leyti tengd ónæði af völdum efnistökkunnar eða áhrifum á landslag og sjónræna þætti. Vegurinn, sem lagður var að námusvæðinu, hefur opnað möguleika fyrir vegfarendur að aka inn dalinn og fara í gönguferðir, tína ber og ganga á gönguskiðum svo eitthvað sé nefnt. Einnig eru reiðleiðir í Seljadal. Fjallað verður um möguleg áhrif efnistökkunnar á útivist í frummatsskýrslu.

4.4.7 Fornleifar

Í endurskoðuðu aðalskipulagi Mosfellsbæjar 2011-2030 segir um fornleifar;

„Skráning fornleifa í Mosfellsbæ fór fram á vegum Þjóðminjasafnsins árin 2000 og 2001 og var skýrsla um skráninguna gefin út árið 2006. Alls er um að ræða 604 fornleifar eða heimildir um fornleifar. Helstu fornleifar eru merktar inn á þemakort aðalskipulagsins en allar fornleifarnar eru skráðar inn í skráningarkerfið „Sarp“ hjá Þjóðminjasafni Íslands. Þær fornleifar sem unnt hefur verið að staðsetja hafa einnig verið merktar inn á hnitsetta loftmynd af Mosfellsbæ sem varðveitt er hjá umhverfissviði Mosfellsbæjar. Við skipulagningu svæða og undirbúning framkvæmda skal tekið mið af fornleifaskráningu samkvæmt þessum gögnum. Athuga ber að ekki er víst að fornleifar séu horfnar þótt þær sjáist ekki á yfirborði.“

Í umhverfismati Seljadalsnámu árið 2014 kannaði fornleifafræðingur efnistökusvæðið ásamt því að kanna 50 m út fyrir þáverandi efnistökuörk. Svæðið sem um ræðir í þessu umhverfismati hefur því verið kannað að einhverju leyti nú þegar. Niðurstaða könnunar árið 2014 var eftirfarandi:

„Engar fornleifar fundust og nær engar líkur á að þær finnist við fyrirhugað jarðrask. Utan við svæðið eru fornleifar, en langt er í þær.“ [5]

Fornleifafræðingur verður fenginn til að kanna hvort einhverjar fornleifar sé að finna á fyrirhuguðu efnistökusvæði. Í frummatsskýrslu verður greint frá niðurstöðum skráninga, lagt mat á hversu mikil hættu skapast á að minjar raskist og lagðar til mótvægisáðgerðir ef þörf krefur.

4.4.8 Loftgæði

Ekki liggja fyrir nein mæligögn um loftgæði á rekstrartíma, en það er nokkurn veginn vitað hvernig rekstri og framkvæmd efnistökkunnar verður háttað og hverjar eru helstu uppsprettur rykmengunar. Ekki verður ráðist í rannsóknir heldur verður stuðst við fyrirliggjandi gögn, t.d. upplýsingar frá Vegagerðinni um rykbindingu Hafravatnsvegar og umferðartölur, fræðigreinar um áhrif rykmengunar og matsskýrslu Seljadalsnámu frá 2014.

4.4.9 Hljóðvist

Ekki liggja fyrir nein mæligögn um hljóðvist á rekstrartíma, en það er nokkurn veginn vitað hvernig rekstri og framkvæmd efnistökkunnar verður háttað og hvaða tæki geta verið mögulegir hljóðgjafar. Hljóðgjöf og hávaðadreifing verður könnuð á áhrifasvæðum (Silungatjörn, Þormóðsdal og Miðdal) en á svæðunum eru í gildi kröfur um hljóðstig frá atvinnustarfsemi. Notast verður við upplýsingar úr hljóðforritinu SoundPlan til þess að meta áhrif framkvæmdarinnar á hljóðvist.

5 KYNNING OG SAMRÁÐ

5.1 Kynning á drögum að tillögu að matsáætlun

Almenningi og hagsmunaaðilum gefst tækifæri til að mynda sér skoðun á efnistöfum komandi umhverfismats og koma athugasemdum á framfæri nú á frumstigum umhverfismats. Drög að tillögu að matsáætlun eru nú birt til kynningar um tveggja vikna skeið, frá 31. júlí til og með 14. ágúst 2020. Á þessu tímabili gefst almenningi tækifæri til að koma með athugasemdir við tillöguna.

Skriflegum athugasemdum við drög að tillögu að matsáætlun má skila til og með 14. ágúst 2020. Athugasemdirnar skal merkja „*Seljadalsnáma - Efnistaka*“ og senda með tölvupósti á netfangið anna.rut.arnardottir@efla.is eða með bréfpósti á:

EFLA verkfræðistofa
Anna Rut Arnardóttir
Lynghálsi 4
110 Reykjavík

5.2 Kynning á tillögu að matsáætlun

Þegar tillaga að matsáætlun hefur verið uppfærð með hliðsjón af athugasemdum sem berast við drög tillögunnar verður hún send til Skipulagsstofnunar. Þaðan verður tillagan send lögbundnum umsagnaraðilum til umsagnar og þurfa svör þeirra að berast innan þess frests sem stofnunin veitir. Allir hafa rétt til að senda Skipulagsstofnun skriflegar athugasemdir við tillögu að matsáætlun innan gefins frests. Að kynningartíma loknum tekur Skipulagsstofnun ákvörðun um matsáætlunina með eða án athugasemda.

5.3 Kynning á frummatsskýrslu

Við gerð frummatsskýrslunnar verður haft samráð við leyfisveitendur, Skipulagsstofnun, umsagnaraðila og almenning í samræmi við lög um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar.

Frummatsskýrslan verður kynnt almenningi í samráði við Skipulagsstofnun á kynningartíma skýrslunnar. Frummatsskýrslan verður aðgengileg á opinberum stöðum, auk þess að verða aðgengileg á heimasíðu EFLU (www.efla.is) og á heimasíðu Skipulagsstofnunar (www.skipulag.is). Nánari upplýsingar um aðgang að skýrslunni verða auglýstar síðar í fjölmiðlum.

6 HEIMILDASKRÁ

- [1] EFLA verkfræðistofa, „Efnistaka í Seljadal, Mosfellsbæ,“ Malbikunarstöðin Höfði, Reykjavík, 2014.
- [2] Teiknistofa arkitekta, Gylfi Guðjónsson og félagar ehf., „Aðalskipulag Mosfellsbæjar 2011-2030,“ Mosfellsbær, Mosfellsbær, 2013.
- [3] Auður Ýr Sveinsdóttir; Elín Smáradóttir; Hólmfríður Sigurðardóttir; o.fl., „Leiðbeiningar um mat á umhverfisáhrifum,“ Skipulagsstofnun, Reykjavík, 2005.
- [4] Ásdís Hlökk Theodórsdóttir; Hólmfríður Sigurðardóttir; Jakob Gunnarsson; Pétur Ingi Haraldsson; Carine Chatenay, „Leiðbeiningar um flokkun umhverfisþátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa,“ Skipulagsstofnun, Reykjavík, 2005.
- [5] Bjarni F. Einarsson, „Fornleifaskráning vegna fyrirhugaðrar stækkunnar á námu í Mosfellsbæ,“ Fornleifafræðistofan, Reykjavík, 2014.